

Sitra julkaisi joulukuussa raportin (21/2010), joka rakentaa **valtiokonsernille** uudenlaisia johtamismallia. Mallin mukaan konsernin strategiana olisi istuvan hallituksen hallitusohjelma, ja sen pohjalta ohjausvastuussa olisi pääministerin johtama valtioneuvoston kanslia (VNK) yhteistyössä valtiovarainministeriön (VM) kanssa. VNK:aan nimitettäisiin konserniohjauksesta vastaava henkilö, todennäköisesti poliittinen valtiosihtööri. Muutos edellyttäisi VNK:n resurssien merkittävää vahvistamista, mikä toteutettaisiin valtiokonsernin sisäisin siirroin. Vapaata toimittajaa Elina Grundströmiä Sitran suunnitelma hirvittää (HS-ylä 21.12.):

”Raportti neuvoo kädestä pitäen, miten valtiosta tehdään yritys. Kun ministeriöt pannaan ruotuun, valtionhallinnosta tulee pääministerin johtama virtaviivainen konserni, joka toteuttaa hallituksen strategiaa tehokkaasti, tuottavasti ja turhia kyselemättä.”

Lisäksi Grundström epäilee, että kyseessä on kokoomuksen tilaustyö. Sitran julkishallinnon johtamisohjelman johtaja Juha Kostiainen on aktiivinen kokoomuslainen, kokoomus on vaalien jälkeen todennäköisesti suurin eli pääministeripuolue ja raportin esipuheessa esitetään, että uuteen toimintamalliin siirtyminen olisi luonte-

vaa heti kevään vaalien jälkeen.

Saattaa olla, saattaa olla ettei. Sitran raportin yritysmäinen kielenkäyttö hämärtää sen päätaivoitteen. Se selviää, kun tutkailee raportin sivuille 79–80 tiivistettyä asetelmaa, joka vertailee nykytilaa ja ehdotettua uutta mallia. Nyt lähes kaikkea ”valtiokonsernin” toimintaa ja taloutta ohjaa valtiovarainministeriö, valtioneuvoston kanslian rooli on avustaa ja seurata. Uuden mallin ydin on kiepauttaa asetelma toisin päin: tehdä VNK:sta se, joka johtaa, ja VM:stä se, joka avustaa. Ja kun VNK:n resurssien vahvistaminen on tarkoitus tehdä hallinnon sisäisin siirroin, ei ole vaikea arvata, mistä niitä ajatellaan VNK:aan siirrettävän.

VM on viime vuosikymmeninä monista eri syistä onnistunut tekemään itsestään superministeriön, jonka käsiin valtiolaivan käytännön ohjaaminen on pitkälti luisunut. Luontevammalta tietysti tuntuisi, että ohjauksen päävastuu ja toteuttaminen olisivat nimenomaan pääministerin johtamalla instanssilla. Ja jos ohjauksen perustana on hallitusneuvotteluissa puolueiden kesken sopima ja nykyisin aivan keskeiseen rooliin noussut yksityiskohtainen hallitusohjelma, Sitran mallissa on vaikea nähdä kovin suurta valuvikaa.

Nykyisten Gallup-lukujen valossa kovin epävarmaa on myös se, minkä puolueen puheenjohtajasta kevään vaalien jälkeen tulee pääministeri. Kokoomus ja Jyrki Katainen ovat pitkään olleet keulilla, mutta tammikuun lopun mittauksessa Mari Kiviniemi ohitti Kataisen suosituimpana pääministeriehdokkaana.

”Nyt on löydettävä ratkaisuja, joilla polttavassa hädässä olevien köyhien ihmisten tilannetta voidaan kohentaa. He eivät voi odottaa vuosien päähän, jolloin valtiontalous on taas tasapainossa. Siksi ei ole varaa käydä maailman tappiin ideologista väittelyä työttömyysturvan perus- ja ansiopäivärahan kytkennästä.

Perusturvan jälkeenjääneisyys on 30 prosentin luokkaa. Nyt tarvitaan käytännöllisiä ratkaisuja, miten edetä. Luovan vaihtoehdon on esittänyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan entinen puheenjohtaja, sosialidemokraatti ja pitkän linjan ay-mies **Valto Koski**. Hän esittää, että puretaan kytkentä tilapäisesti, jotta voidaan korottaa perusturvaa. Ja jatketaan sitten väittelyä, mikä on pysyvä ratkaisu. Tässä olen valmis kulkemaan Valto Kosken linjalla.” (Eeva Kuuskoski, Uusi Suomi 23.1.)

Alkon entinen pääjohtaja **Heikki Koski** täytti viime kesänä 70 vuotta ja julkaisi kirjaisen nimeltä ”Juuret Halikossa”. Omakustanne on kiinnostavaa paikallista ja oman sukutaustan mikrohistoriaa, tehty lähinnä lähipiiriä varten. Sen toiseksi viimeisellä sivulla on kuitenkin viittaus Leena Warsellin väitöskirjaan ”Perikato vai uuden alku? Alkon purku 1990-luvulla” (2005) ja sitaatti kirjasta, jossa Warsell kertoo Kosken Alko-strategian synnystä Ahlajsten kalliolla kesäkuussa 1992, EY-neuvottelujen kynnyksellä.

Tuossa kohdassa Koski muistelee enemmän Ahlaisten kalliota kuin omaa rooliaan Alkon kriisivaiheessa. Silti mieleen nousee vanha kysymys.

Warsellin mukaan kesäkuun 1992 linjauksillaan Koski ”otti muutosstrategian ohjat vahvasti omiin käsiinsä”. Kuitenkin vain runsasta vuotta myöhemmin, marraskuun 11. päivänä 1993, Heikki Koski yhtäkkiä ja kaikille yllätyksenä ilmoitti eroavansa pääjohtajan tehtävistä. Mitään selkeää tai ajankohtaista syytä erolleen tuolloin 53-vuotias Koski ei kertonut, totesi vain olleensa riittävän kauan pääjohtajana. Warsell kirjoittaa:

”Lähdön hetkessä näen suorastaan performanssinomais- ta uljuutta. Koski ei suostunut ottamaan minkäänlaista eläkepakettia eikä pöytäkirjojen mukaan minkäänlaista kultaista kädenpuristusta... Koskella oli edessään hyppy tuntemattomaan: hänellä ei ollut katsottuna minkäänlaista uutta vihreää oksaa. Poliitiikkaan siirtyminen ei tuntunut ’kovin todennäköiseltä’. Koski valittiin sittemmin Länsi-Suomen läänin maaheraksi, mutta ei suinkaan välittömästi Alkon jälkeen.”

Vanha kysymys on: miksi Koski juuri tuolloin erosi? Tapahtumasta on pian kaksikymmentä vuotta. Olisiko aika jo kypsä siihen, että Heikki Koski itse vielä palaisi noihin aikoihin ja kertoisi sisältä päin, mitä oikein tapahtui ja miksi?

”Kirjoitin taannoin esimiehenä Uuden Palkkausjärjestelmän (UPJ) vaatimia suoriutumisen arviointeja. Hallinto opasti: arviot Gaussin käyrään ja keskiarvot kolmoseen (asteikolla 1–5). Kysyin, mitä ollaan mittaamas-

sa. ’Yhteistyökyky on kykyä yhteistyöhön’, täsmennettiin, ’aloitteellisuus ilmenee aloitteina’, ’kansainvälisyys on toimintaa kansainvälisesti’, jne. Kirjasimme ryhmäsopimuksella kaikille kolmosen kaikesta. Yritys tyssäsi. ’Pitää olla variaatiota’, meitä ohjattiin...

’Suoriutumista’ ja ’varianssia’ arvioidaan jopa yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa, hyvä ettei Tilastokeskuksessakin, menetelmin, joita nämä laitokset eivät ikinä ilkeäisi käyttää ulkoisissa tutkimustehtävissä. Ketkä Tieteen Niagarat kirjoittivat perustelumui- stiot ja mitä niissä luki? Ja miten tällöinen meno saatiin läpi koko valtakuntaan?” (Tom Arnkil, Tesso 8/2010)

”Ihmiset elävät toisistaan. Hyvät sanat ovat tehokasta lastenkasvatusta ja työnohjausta. Vilpittömät kiitokset siirtävät vuoria. Oikealla hetkellä osoitettu myötätunto parantaa. Joskus itsellekin kannattaa antaa vähän armoa.

Ihmisen elämä on myös haitteita muistoja. Tässä yksi. Kauan sitten 1950-luvulla Polvijärven kansakoulun joulujuhlassa, jota kutsuttiin kuusijuhlaksi, lapsille annettiin joulutodistuksen lisäksi pieni ruskea paperipussi. Siinä oli omena, pipari ja kolme karamellia. Sitä onnea ja autuutta!

Eräänä jouluna pusseista puuttui yksi. Kaikille ei riittänyt. Opettaja vilkaisi ympärilleen ja näki osattomaksi jääneen sameat silmät. Sen sijaan että hän olisi tyytynyt toteamaan ikävän sattumuksen, hän pyysi lapsia odottamaan. Kohta nähtiin opettajan miehen juoksevan karvahattu keikkuen sekatavarakauppaan ja takaisin.

Se viimeinenkin silkohapsi sai pussinsa ja kirkkaat silmät. Tuoli joului.” (Reetta Meriläinen, Helsingin Sanomat 24.12.)

Jouduimme tässä YP:n numerossa julkaistavan Eeva Lenonin jutun takia ratkaisemaan Britannian työväenpuolueen kohtalon. Ongelmana oli puolueen nimen kirjoitusasu. Oikeinkirjoitusoppaat tarjoavat yksityiskohtaisia ohjeita suomalaisten puolueiden nimien kirjoittamiseen. Nehän kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella, paitsi kun käytetään virallista, puolurekisteriin merkittyä nimeä (esim. keskustapuolue mutta Suomen Keskusta). Ulkomaalaisten puolueiden nimitystä ei hiiskahdetakaan. Kielitoimiston neuvontapuhelimesta vastaus tuli kuitenkin kuin aptekin hyllyltä: koska kyseessä on käännös, noudatetaan suomen kielen sääntöjä ja nimi kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella. Suomenkielistä, virallista nimeä Britannian työväenpuolueella ei ole, koska ainakaan toistaiseksi britit eivät ole ymmärtäneet ottaa suomea viralliseksi kielekseen.

”Kuulun siihen luullakseni suureen kuluttajasegmenttiin, joka ei yksinkertaisesti osta mitään puhelimitse. Voisiko tietoyhteiskunta täydentyä niin, ettei meille soiteltaisi? Puhelimeen asennettaisiin myyntipuhkeen tunnistin, joka laukaisisi automaattisen EVVK, ÄVSMEI -vastauksen. (Lyhenteen jälkiosa tarkoittaa: ’älä-sidesana-soita-mulle-enää-ikinä.’)” (Antti Karisto kirjassa ”Yksi piano vai kymmenen lehmää?”. Gaudeamus, 2010, s. 259)